



Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: ФИЛОСОФСКИ

Специалност: *(код и наименование)*

Ф	Ф	П	0	2	0	1	1	6
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Психология

Магистърска програма *(код и наименование)*

Ф	Ф	П	3	4	0	1	1	6
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Детско-юношеска и училищна психология (диагностика и консултиране)

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	1	1
---	---	---	---

Психодиагностика на развитието в детска и юношеска възраст. Част 1 *(код и наименование)*

Преподавател: проф. д.пс.н. Пламен Калчев

Асистент: Светла Петрова, Александра Джонова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения/практически занятия	30
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	
Обща извънаудиторна заетост		120
ОБЩА ЗАЕТОСТ		180
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		4
ОБЩО ЕКСТ		6

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	10
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	10
3.	Демонстрационни занятия	10
4.	Посещения на обекти	10
5.	Решаване на казуси	10
6.	Изпит	50

Критерии за оценяване

Общият сбор от точки се формира от посочените компоненти на оценката, в съответствие с предварително дефинираната пропорция. Изпълнение на всеки от компонентите изисква специфични знания и умения. Въз основа на общия брой точки, оценката се определя в процент от максималния бал, при следните критерии:

≥ 85%	Отличен
≥ 70% – < 85%	Много добър
≥ 55% – < 70%	Добър
≥ 40% – < 55%	Среден
< 40%	Слаб

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът *Психодиагностика на развитието в детска и юношеска възраст. Част 1* си поставя като основни следните цели:

(1) усвояване на умения за използване на моделите на развитието като основа за психодиагностичното оценяване; (2) запознаване на студентите с принципите за оценка и идентифициране на проблемите на развитието; (3) запознаване и практическо използване на методите на скринингово психологично проучване; (4) запознаване и практическо използване на диагностичното интервю като метод на психологично оценяване: (а) с деца и юноши; (б) с родители и (в) с учители;. (5) усвояване на практически умения за психологично оценяване на деца и юноши, въз основа на посочените методи.

Предварителни изисквания:

Базови знание по психологическо измерване, анализ на данни, психология и психопатология на развитието в детска и юношеска възраст.

Очаквани резултати:

След завършване на курса студентите ще демонстрират:

- разбиране и прилагане на основните принципи за оценка и идентификация на проблеми на развитието в детска и юношеска възраст; рефлексия върху собствената теоретична позиция и възможностите и ограниченията, които тя налага върху

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

<p>оценката на проблема;</p> <ul style="list-style-type: none"> • способност за аналитично мислене и критична оценка на проведени психодиагностични изследвания и основаните на тях заключения; • знания и умения за използване на скрининговите методи за оценка – възможности и ограничения; • знания за психологичното оценяване като мултиметоден, мултиинформативен процес (изискващ информация, получена с помощта на различни методи, от различни информанти – детето/юношата, родителите и учителите); • знания и умения за провеждане на диагностично интервю с родители, деца и учители, като основен компонент от процеса на психологично оценяване: структурирани и полуструктурирани форми на интервю.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	<p>Моделите на развитието като основа за психодиагностичното изследване Невробиологичният, психоаналитичният, етологичният, хуманистичният, когнитивно-развитийният; поведенческият и екологичният модел като рамка на психологичното оценяване; проблемното поведение при децата и юношите през различни теоретични перспективи.</p>	2 лекции 2 практически семинари
2	<p>Принципи за оценка и идентифициране на проблема (1) Тежест на проблема: (а) степен на отклонение от нормата (среда, възрастова перспектива, интраиндивидуална рамка), продължителност на съхраняване, интензивност и честота, проява в различни социални мрежи; (б) нарушаване/възпрепятстване на взаимоотношенията, всекидневното функциониране и развитието, сила на преживяванията, ефекти върху околните. (2) Дефиниране на проблема в термините/характеристиките на средата или на личността. (3) Начални цели на оценяването. (4) Психологичното оценяване като мултиметоден и мултиинформативен процес (използване на различни методи и информация от различни източници). (5) Честота на употреба и значимост на използваните психологични инструменти в практиката на детско-юношеския и училищен психолог.</p>	2 лекции 2 практически семинари
3	<p>Скринингови методи за психологично оценяване Специфика на скрининговия подход и оценка на ефективността: сензитивност, специфичност, положителна и отрицателна прогностична ценност/сила, процент на правилно класифицирани случаи, ROC-крива и избор на оптимална критична точка. Преимущества и ограничения на скрининговите методи. Скринингова оценка на емоционални и поведенчески проблеми в детска и юношеска възраст (разстройства на поведението, тревожност, употреба на алкохол/дрога, суицидна идеация и др.).</p>	2 лекции 2 практически семинари
4.	<p>Диагностичното интервю в процеса на психологичното оценяване</p>	

	Възможности и ограничения. Цели, насока и структура. Формат: неструктурирани, полуструктурирани и структурирани форми на интервю; преимущества и недостатъци. Оценка на интервюто от психометрична гледна точка.	
5.	Диагностичното интервю: правила и техники на задаване на въпроси Офис, подготовка, начални впечатления, умения за слушане, постигане на разбирателство, управление на тревожността. Видове въпроси, подходящи и неподходящи въпроси. Ефективните проби за извличане на допълнителна информация. Стиллове на отговаряне. Справяне с трудни ситуации: емоционални изблици, арогантни/обезценяващи забележки, надвиснала агресия и др. Справяне с тишината, с нерелевантна информация, с въпроси за професионалната компетентност, молби за лично мнение и др. Регистриране на информацията.	3 лекции 3 практически семинари
6.	Диагностичното интервю с родителите Цели, задачи и основни компоненти. Посрещане на родителите. Отразяване на притесненията и потенциалните негативни чувства на родителите. Снемане на информацията, <i>неструктурирани</i> (открити), <i>полуструктурирани</i> и <i>структурирани</i> форми на интервю с	2 лекции 2 практически семинари
7.	Структурирани форми на интервю с родителите Запознаване и работа със: (1) Структурирано интервю с родител, чието дете е възможно да има психичен и учебен проблем (по Sattler, 2002). (2) Структурирано клинично интервю с родителите за проблеми при децата (Форма б) (Barkley et al., 1999): разстройства на поведението, тревожни разстройства, разстройства на настроението, други психични разстройства (по критериите на DSM-IV, 1994).	2 лекции 2 практически семинари
8.	Полуструктурирано интервю с родителите Попълване и работа с протоколна бланка за полуструктурирано интервю с родителите (по Blau, 1991 и др.): семеен контекст, история на развитието, социализация (поведение в различни социални мрежи), проблеми на адаптацията – потенциални проблемни области, детайлно представяне на заявения проблем, опити за справяне	3 лекции 3 практически семинари
9.	Интервю с учителя Основни компоненти – детайлно представяне на заявения проблем, история на проблема, опити за справяне. Планиране на сътрудничеството и възможна интервенция. Структурирани и полуструктурирани форми на интервю с учителя.	2 лекции 2 практически семинари
10.	Диагностично интервю с деца и юноши Принципи и подходи за интервюиране на деца и юноши. Техники и правила за задаване на въпроси. Техники, полезни при деца, които не говорят с желание за себе си. Цели, задачи и компоненти на интервюто. Първият контакт, потенциални проблеми, постигане на разбирателство, неподходящите въпроси. Интервюто с „трудния тийнейджър“: първият контакт, използване на хумор, управление на страха да не изглеждаш различен, управление на съпротивата и	3 лекции 3 практически семинари

	избягване на конфронтацията, осигуряване на чувство за майсторство и компетентност и др. Обяснение на целите на интервюто и поверителния характер на информацията.	
11.	Структурирано интервю с деца и юноши Запознаване и работа със Структурирано интервю с дете в училищна възраст (по Sattler, 2002).	2 лекции 2 практически семинари
12.	Полуструктурирано интервю с деца и юноши Запознаване и работа с Полуструктурирано клинично интервю за деца и юноши (SCICA, McCaughy & Achenbach, 1994). Регистрация и анализ на получените резултати в оценяваните основни области: дейности, училище, работа; приятели; взаимоотношения в семейството; фантазии; себевъзприемане, чувства; проблеми, заявени от родителите/учителя; тестове за постижение (опция); за децата на 9–12 год. – скрининг за фина и груба моторика/абнормалности (опция); за юноши на 13–18 год. – соматични оплаквания, алкохол, дрога, проблеми със закона.	3 лекции 3 практически семинари
13.	Интерюиране на семейството Цели на интервюто и насоки за провеждане. Функционални и дисфункционални стратегии за справяне на семейството. Интерюиране на трудни/съпротивляващи се семейства. Фази на семейното интервю. Примерни задачи за изпълнение от семейството в рамките на интервюто. Области за допълнително проучване. Заключителна фаза.	2 лекции 2 практически семинари

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Моделите на развитието като основа за психодиагностичното изследване
2	Принципи за оценка и идентифициране на проблема
3	Скринингови методи за психологично оценяване
4.	Диагностичното интервю в процеса на психологичното оценяване
5.	Диагностичното интервю: правила и техники на задаване на въпроси
6.	Диагностичното интервю с родителите
7.	Структурирани форми на интервю с родителите
8.	Полуструктурирано интервю с родителите
9.	Интервю с учителя
10.	Диагностично интервю с деца и юноши
11	Структурирано интервю с деца и юноши
12	Полуструктурирано интервю с деца и юноши
13	Интерюиране на семейството

Библиография

Каплан, Р., Д. Сакъзо (2013). *Психологическо тестване*. С.: Изток-Запад.
 МКБ 10. *Психични и поведенчески разстройства* (1992). С.: Национален център за комплексно изследване на човека. Клинични описания и диагностични указания.

- Ръководство за изследване на детето (Б. Минчев, ред.) (2000). С.: Веда Словена -Ж.Г.
- Спери, Л., Д. Е. Гудеман, Б. Блекуел, Л. Р. Фолкнър (2000). *Психиатрични формулировки на случаи*. С.: Българска психиатрична асоциация.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Fifth edition. DSM-5, Washington, DC: Author (вж. също *Справочник на диагностичните критерии ДСН -IV-TR* (2009). С.: Изток-Запад).
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Fifth edition. DSM-5, Washington, DC: Author..
- Anastasi, A. S. Urbina (1997). *Psychological testing*. Upper Sadle River: Prentice Hall.
- Antony, A. & D. Barlow (eds.) (2010). *Handbook of assessment and treatment planning for psychological disorders*. New York: Guilford.
- Barkley, R. (1997). *Defiant children: A clinician's manual for assessment and parent training*. New York: Guilford.
- Barkley, R., G. Edwards, A. Robin (1999). *Defiant teens: A clinician's manual for assessment and family intervention*. New York: Guilford.
- Berman, P. (2005). *Interviewing and diagnostic exercises for clinical and counseling skills building*. N.J., Mahwah: Lawrence Erlbaum Publ.
- Cohen, R., & M. Swerdlik (2009). *Psychological testing and assessment: An introduction to tests and measurement*, 7th ed. New York: The McGraw-Hill.
- Blau, T. (1991). *The psychological examination of the child*. N.Y.: Academic Press.
- Cormier, S., P. Nurius & C. Osborn (2013). *Interviewing and change strategies for helpers*, 7th ed. Belmont: Cengage Learning.
- Coaley, K. (2010). *An introduction to psychological assessment and psychometrics*. Los Angeles: Sage.
- Delfos, M. (2004). *Children and behavioural problems. Anxiety, aggression, depression and ADHD – A Biopsychological model with guidelines for diagnostics and treatment*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Fernandez-Ballesteros, R. (ed.) (2003). *Encyclopedia of psychological assessment, Vol.1-2*, London: Sage.
- Goodman, R. (2001). Psychometric properties of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 40, 1337-1345.
- Graham, J., & J. Naglieri (Eds.) (2003). *Handbook of psychology. Vol. 10 Assessment psychology*. New York: Wiley.
- Groth-Marnat, G. (2003). *Handbook of psychological assessment*. 4th ed. New York.: Wiley.
- Hunsley, J. & E. Mash (Eds.) (2008). *A guide to assessments that work*. New York: Oxford University Press.
- Kamphaus, R. & J. Campbell (2006). *Psychodiagnostic assessment of children: Dimensional and categorical approaches*. New York: Wiley.
- Mash, E. & R. Barkley (eds.) (2007). *Assessment of childhood disorders*. 4th ed. New York: Guilford.
- McConaughy S. (2005). *Clinical interviews for children and adolescents: Assessment to intervention*. New York: Guilford.
- McConaughy, S. & T. Achenbach (1996). *Manual for the Semistructured clinical interview for children and adolescents (SCICA)*. Department of Psychiatry, University of Vermont
- Mordock, J. (2001). Interviewing abused and traumatized children. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 6, 271-291.
- Sattler, J. (2001). *Assessment of children. Cognitive applications*. San Diego: Sattler.
- Sattler, J. (2002). *Assessment of children. Behavioral and clinical applications*. San Diego: Sattler.

Schroeder, C. & B. Gordon (2002). *Assessment and treatment of childhood problems : a clinician's guide*. N.Y.: Guilford.

Silverman, W. & A. Albano (1996). *Anxiety Disorders Interview Schedule for DSM-IV: Child/parent version*. San Antonio Psychological Corporation (Harcourt Assessment)

Sommers-Flanagan, J. & R. Sommers-Flanagan (2009). *Clinical interviewing*. New York: Wiley

Williams, J. & P. Hill (2012). *A handbook for the assessment of children's behaviours*. Chichester: Wiley-Blackwell

ЗАБЕЛЕЖКА: Посочените в литература учебници по психологично оценяване и диагностика са примерни. Могат да се ползват всички съвременни (препоръчително след 2000 г.) учебни пособия.

2015/2016

Съставил: проф. д.пс.н. Пламен Калчев